

556**UCHWAŁA PAŃSTWOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ**

z dnia 2 września 1997 r.

w sprawie wytycznych dotyczących zadań i trybu pracy okręgowych komisji wyborczych przed dniem i w dniu wyborów do Sejmu i Senatu, zarządzonych na dzień 21 września 1997 r.

Na podstawie art. 59 ust. 1 ustawy z dnia 28 maja 1993 r. — Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 45, poz. 205, z 1995 r. Nr 132, poz. 640 oraz z 1997 r. Nr 47, poz. 297, Nr 70, poz. 443, Nr 88, poz. 554 i Nr 98, poz. 604) i art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 10 maja 1991 r. — Ordynacja wyborcza do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1994 r. Nr 54, poz. 224 oraz z 1997 r. Nr 70, poz. 443 i Nr 98, poz. 604) Państwowa Komisja Wyborcza uchwala, co następuje:

§ 1. Ustala się wytyczne dotyczące zadań i trybu pracy okręgowych komisji wyborczych przed dniem i w dniu wyborów do Sejmu i Senatu, zarządzonych na dzień 21 września 1997 r., stanowiące załącznik do uchwały.

§ 2. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu.

Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej
W. Łączkowski

Załącznik do uchwały Państwowej Komisji Wyborczej
z dnia 2 września 1997 r. (poz. 556)

WYTYCZNE PAŃSTWOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ DOTYCZĄCE ZADAŃ I TRYBU PRACY OKRĘGOWYCH KOMISJI WYBORCZYCH PRZED DNIEM I W DNIU WYBORÓW DO SEJMU I SENATU, ZARZĄDZONYCH NA DZIEŃ 21 WRZEŚNIA 1997 R.**I. Zadania okręgowych komisji wyborczych przed dniem wyborów**

Do zadań okręgowych komisji wyborczych przed dniem wyborów należy przede wszystkim przeprowadzenie szkoleń obwodowych komisji wyborczych, kontrola rozplakatowania obwieszczeń wyborczych, zarządzanie wydrukowania kart do głosowania oraz zapewnienie ich dostarczenia obwodowym komisjom wyborczym, sprawowanie nadzoru nad przygotowaniem lokali głosowania i sporządzeniem spisów wyborców. Wykonanie tych czynności wymaga współdziałania okręgowych komisji wyborczych z terenowymi organami administracji rządowej i samorządowej.

1. Szkolenie obwodowych komisji wyborczych

Do 16 września 1997 r. okręgowe komisje wyborcze przeprowadzą szkolenia obwodowych komisji wyborczych w celu przygotowania ich do wykonania zadań i czynności wyborczych. Zakres szkoleń został określony w uchwale Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 5 sierpnia 1997 r. ustalającej zadania i tryb pracy obwodowych komisji wyborczych (Monitor Polski Nr 50, poz. 481). W szkoleniach powinni uczestniczyć wszyscy członkowie obwodowych komisji wyborczych. Zaleca się, żeby szkolenia prowadzili członkowie okręgowych komisji wyborczych.

2. Kontrola wykonania zadań wyborczych

Zgodnie z kalendarzem wyborczym w dniu 13 września 1997 r. upływa termin rozplakatowania obwieszczenia o zarejestrowanych okręgowych listach kandydatów na posłów i zarejestrowanych kandydatach na senatorów. Należy dokonać kontroli terminowości, ilości i miejsc rozplakatowania obwieszczeń, a także podjąć działania, aby obwieszczenia były dostępne dla wyborców do dnia głosowania (w razie potrzeby należy rozplakatować je ponownie).

Przypomina się także, że w razie dokonania zmian w zarejestrowanych listach okręgowych bądź zmian dotyczących kandydatów na senatorów należy sporządzić obwieszczenie o dokonanych zmianach i rozplakatować je na obszarze okręgu wyborczego. Szczegółowy sposób postępowania w tych sprawach jest określony w uchwale Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 15 lipca 1997 r. w sprawie wytycznych dla okręgowych komisji wyborczych (Monitor Polski Nr 44, poz. 434).

Zmian na okręgowych listach kandydatów na posłów po rejestracji okręgowe komisje wyborcze dokonują w zakresie i trybie określonym w art. 87 Ordynacji wyborczej do Sejmu, skreślając kandydata, unieważniając rejestrację albo uzupełniając listę. Przepis art. 87 w wyborach do Senatu ma zastosowanie tylko w odniesieniu do skreślenia kandydata (ust. 1) bądź unieważnienia rejestracji kandydata z powodu rozwiązania komitetu wyborczego (ust. 4).

Okręgowe komisje wyborcze zarządzają druk i zapewniają przekazanie kart do głosowania do obwodów. Wykonując te czynności należy pamiętać o uwzględnieniu wszystkich zmian dokonanych w protokołach rejestracji. Należy także zapewnić dokładną korektę kart w procesie druku oraz nadzór nad prawidłowym rozdzieleniem kart według obwodów głosowania. Szczegółowe zasady druku, przechowywania i dostarczania kart do głosowania obwodowym komisjom wyborczym określa uchwała Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 12 sierpnia 1997 r.

Okręgowe komisje wyborcze są także obowiązane zapewnić wykonanie formularzy protokołów głosowania. Numery i oznaczenia list okręgowych oraz nazwiska i imiona kandydatów, a także oznaczenia kandydatów na senatorów umieszczone na kartach do głosowania muszą być identyczne z danymi w protokołach głosowania. Wydrukowanie tych danych w protokołach ułatwi obwodowym komisjom wyborczym prawidłowe ustalenie wyników głosowania. Nadzorując wykonanie formularzy protokołów, należy zapewnić ich korektę i uwzględnić wszystkie zmiany dokonane na kartach do głosowania.

Zgodnie z kalendarzem wyborczym do 7 września 1997 r. urzędy gmin sporządzą spisy wyborców. Spisy są aktualizowane do dnia ich przekazania przewodniczącym obwodowych komisji wyborczych, tj. do dnia poprzedzającego dzień wyborów (20 września 1997 r.). Inspekcja okręgowych komisji wyborczych powinna skontrolować terminowość sporządzenia i sposób udostępnienia spisu do publicznego wglądu, a także

przebieg aktualizowania spisu. Szczególną uwagę należy zwrócić na wydawanie wyborcom zaświadczeń uprawniających do głosowania poza miejscem stałego pobytu, a także na sposób i zakres informacji udzielanych w tym zakresie wyborcom przez organy sporządzające spisy.

Należy również dokonać kontroli przygotowania i wyposażenia lokali wyborczych, zwracając zwłaszcza uwagę na sposób oznakowania lokali oraz na wymiary urn wyborczych, zapewniające pomieszczenie kart do głosowania z uwzględnieniem wielkości i objętości kart do głosowania w wyborach do Sejmu.

Ważnym zadaniem okręgowych komisji wyborczych jest zapewnienie nadzoru nad właściwym przechowywaniem wydrukowanych kart do głosowania przed ich przekazaniem do obwodów oraz nad dostarczeniem obwodowym komisjom kart do głosowania, formularzy protokołów głosowania, urzędowych obwieszczeń i plakatów. Należy także sprawdzić, czy w urzędach gmin przygotowano do przekazania spisy wyborców i właściwe pieczęcie obwodowych komisji wyborczych oraz inne materiały potrzebne do pracy obwodowych komisji (materiały biurowe, wykaz numerów telefonów itp.).

3. Postępowanie w razie zmian w zarejestrowanych listach kandydatów na posłów i zmian dotyczących kandydatów na senatorów

Wszystkie zmiany dokonywane w protokołach rejestracji okręgowe komisje wyborcze systematycznie uwzględniają w przygotowywanych do druku kartach do głosowania i formularzach protokołów głosowania.

Gdyby zmiany nastąpiły po wydrukowaniu kart do głosowania i w ocenie okręgowej komisji wyborczej były warunki do druku kart w nowym prawidłowym brzmieniu (np. w okręgach o niedużej liczbie wyborców, w odniesieniu do Senatu), okręgowa komisja wyborcza zarządza wydrukowanie nowych kart, informując o tym Państwową Komisję Wyborczą.

Jeżeli dokonanie druku nowych kart jest niemożliwe, to okręgowa komisja wyborcza sporządza informację o nowym prawidłowym brzmieniu karty do głosowania przez odwzorowanie właściwego arkusza karty ze skreślonym nazwiskiem kandydata lub ze skreśloną listą kandydatów. Należy także podać przyczynę dokonanej zmiany i warunki ważności głosu oddanego na takiej karcie. Informację przekazuje się obwodowym komisjom wyborczym i wywiesza w lokalach wyborczych obok obwieszczeń o zarejestrowanych listach i kandydatach. Jeżeli skreślenie dotyczyło listy kandydatów na posłów, informację należy wywiesić także obok spisu treści karty do głosowania.

Dopuszczalne jest zaklejenie na kartach skreślonych list lub kandydatów przy użyciu specjalnie dla tych celów wykonanych nalepek papierowych z odciśnięciem pieczęci okręgowej komisji wyborczej. Niedopuszczalne natomiast jest dokonywanie odręcznie na kartach do głosowania jakichkolwiek skreśleń, zamazań itp.

Taki sam tryb postępowania należy stosować przy wykonaniu formularzy protokołów głosowania, z tym że informację o zmianach w protokołach należy przekazać wraz z protokołami obwodowym komisjom wyborczym.

4. Ustalenie trybu przyjmowania protokołów głosowania od obwodowych komisji wyborczych

Okręgowe komisje wyborcze ustalają sposób przyjmowania protokołów głosowania z obwodów, który powinien uwzględniać lokalne możliwości dostarczenia protokołów. Zasadą jest, że protokoły głosowania z obwodów przyjmują członkowie okręgowej komisji wyborczej w swojej siedzibie. Dopuszcza się tworzenie punktów rejonowych dla odbioru protokołów tylko w sytuacjach uzasadnionych znaczną odległością pomiędzy siedzibami obwodowych komisji wyborczych a siedzibą komisji okręgowej albo dużą liczbą obwodów w okręgu wyborczym (aglomeracje miejskie). Punkt rejonowy powinien mieścić się w urzędzie miasta, gminy lub dzielnicy, a jedynie w szczególnych wypadkach w innych pomieszczeniach. W punkcie rejonowym protokoły przekazywane są za pokwitowaniem w zapieczętowanych kopertach osobie upoważnionej przez okręgową komisję wyborczą (może to być członek inspekcji okręgowej komisji wyborczej).

W punkcie rejonowym ani w czasie dalszego przewożenia protokołów koperty nie mogą być otwierane aż do dostarczenia ich okręgowej komisji wyborczej. W punkcie rejonowym w żadnej formie nie może być dokonywana kontrola prawidłowości sporządzenia protokołu. Do punktu rejonowego nie mogą być przywożone drugie egzemplarze protokołu. Przy przewożeniu i przekazywaniu kopert z protokołami mogą być obecni mężowie zaufania.

O przyjętym przez okręgowe komisje wyborcze trybie przyjmowania protokołów należy niezwłocznie powiadomić obwodowe komisje wyborcze.

5. Zasady i sposób wykorzystania elektronicznego systemu przesyłania i przetwarzania danych o wynikach głosowania i wynikach wyborów

Zgodnie z art. 60 ust. 1 Ordynacji wyborczej do Sejmu Państwowa Komisja Wyborcza ustaliła zasady i sposób wykorzystania elektronicznego systemu w wyborach zarządzonych na dzień 21 września 1997 r.

Elektroniczny system działa na poziomie Państwowej Komisji Wyborczej i okręgowych komisji wyborczych. W okręgowych komisjach wyborczych służy on rejestracji danych liczbowych zawartych w protokołach głosowania i kontroli prawidłowości tych danych pod względem arytmetycznym, obliczeniu wyników głosowania w okręgach (zsumowaniu danych liczbowych z protokołów głosowania w obwodach), transmisji danych z protokołów wyników głosowania do Państwowej Komisji Wyborczej oraz wykonaniu obliczeń koniecznych do dokonania podziału mandatów pomiędzy uprawnione listy kandydatów na posłów. Okręgo-

we komisje wyborcze są obowiązane sprawdzić działanie systemu, zapewnić kontrolę i nadzór nad jego funkcjonowaniem oraz zabezpieczeniem.

6. Organizacja pracy okręgowych komisji wyborczych w przeddzień i w dniu wyborów

Dnia 20 i 21 września 1997 r. są pełnione dyżury członków okręgowych komisji wyborczych w celu rozstrzygania spraw związanych z wyborami: np. podjęcia uchwał w trybie art. 87 Ordynacji wyborczej do Sejmu, a także dla zafatwienia skarg i udzielania wyjaśnień prawnych.

Odpowiednio wcześniej okręgowe komisje wyborcze powinny także podjąć działania, aby w godzinach głosowania również w urzędach gmin były pełnione dyżury pracowników ewidencji ludności, umożliwiające obwodowym komisjom wyborczym potwierdzenie faktu zamieszkiwania wyborcy na terenie obwodu głosowania (art. 32 pkt 2 Ordynacji wyborczej do Sejmu).

II. Ustalenie wyników głosowania i wyników wyborów w okręgu wyborczym

Przy przekazywaniu protokołów głosowania z obwodów okręgowym komisjom wyborczym mogą być obecni pełnomocnicy komitetów wyborczych powołani w trybie art. 80 ust. 3 Ordynacji wyborczej do Sejmu, a także mężowie zaufania, którzy przybyli do siedziby komisji razem z przewodniczącymi komisji obwodowych. Przy dalszych czynnościach w okręgowych komisjach wyborczych, tj. przy ustalaniu wyników głosowania i sporządzaniu protokołów wyników głosowania i wyników wyborów w okręgu wyborczym, uczestniczą, zgodnie z art. 108 ust. 5 Ordynacji wyborczej do Sejmu, pełnomocnicy komitetów wyborczych.

Przyjmując protokoły głosowania z obwodów, okręgowa komisja wyborcza sprawdza, czy znajdują się one w zapieczętowanych kopertach. Wpływ każdego protokołu odnotowuje się w przygotowanym wcześniej wykazie obwodów głosowania. Następnie protokół sprawdza się pod względem poprawności jego sporządzenia, zwracając uwagę, czy prawidłowo wpisano numer okręgu i obwodu, czy dane o liczbie uprawnionych do głosowania są identyczne w obu protokołach (Sejm, Senat), czy protokół jest podpisany przez regulaminową liczbę członków komisji (co najmniej przez połowę składu komisji) i czy jest opatrzony właściwą pieczęcią. W razie wniesienia do protokołu zarzutów przez mężów zaufania należy sprawdzić, czy komisja ustosunkowała się do zarzutów. Tak sprawdzony protokół komisja przekazuje pełnomocnikowi do spraw informatyki w celu sprawdzenia wewnętrznej spójności danych liczbowych.

Sprawdzony protokół jest zwracany okręgowej komisji wraz z potwierdzeniem jego zgodności arytmetycznej. Jeśli protokół nie zawiera wad, komisja zawiadamia przewodniczącego obwodowej komisji (lub jego zastępcę) o przyjęciu protokołu. W wypadku stwierdzenia błędów w protokole okręgowa komisja powiadamia o nich właściwą obwodową komisję, wskazując jednocześnie sposób ich usunięcia. Wskazania błędów

w protokole i sposobu ich usunięcia należy dokonać w formie pisemnej.

Wprowadzenie danych liczbowych z protokołów głosowania do systemu elektronicznego będzie dokonywane dwukrotnie (tzn. wszystkie dane liczbowe z każdego protokołu będą wprowadzane przez dwie osoby na różnych terminalach). Procedura wprowadzania danych podlega kontroli okręgowej komisji wyborczej. Na żądanie pełnomocników komitetów wyborczych okręgowa komisja wyborcza może zlecić wykonanie wydruków kontrolnych z 3 wskazanych przez nich obwodów głosowania w celu porównania danych z protokołami. Pełnomocnicy mogą otrzymać kopie wydruków sprawdzonych protokołów. Ograniczenie liczby wydruków jest podyktowane względami organizacyjnymi.

Po zarejestrowaniu w systemie elektronicznym danych ze wszystkich protokołów głosowania sporządza się wydruk zbiorczych wyników głosowania w okręgu wyborczym. W wydruku zawarte są wszystkie elementy potrzebne do sporządzenia protokołu wyników głosowania w okręgu.

Okręgowa komisja może sprawdzić dane zawarte w wydruku z wyliczeniami wykonanymi inną metodą; jeśli dane z wyliczeń dokonanych w różny sposób nie są identyczne, należy wyjaśnić przyczynę rozbieżności.

Komisja sporządza następnie protokół wyników głosowania w okręgu wyborczym (w 2 egzemplarzach). Do protokołu mogą wnieść zarzuty pełnomocnicy komitetów wyborczych. Okręgowa komisja jest obowiązana ustosunkować się do wniesionych zarzutów w odpowiedniej rubryce protokołu albo w dołączonym do protokołu odrębnym dokumencie.

Niezwłocznie po sporządzeniu protokołu dane w nim zawarte są transmitowane do Państwowej Komisji Wyborczej. Tekst protokołu głosowania jest przesyłany do Państwowej Komisji Wyborczej telefaksem. Przesyłany protokół powinien być oznaczony na każdej stronie numerem okręgu wyborczego w wyborach do Sejmu, w celu ułatwienia szybkiej identyfikacji przestanych stron protokołu i uniknięcia pomyłek.

Wybory do Sejmu

Po otrzymaniu wstępnej informacji z Państwowej Komisji Wyborczej, które listy spełniają warunki do uczestniczenia w podziale mandatów w okręgu wyborczym, okręgowa komisja wyborcza podejmuje wstępne czynności związane z podziałem mandatów w okręgu wyborczym. Informację tę Państwowa Komisja Wyborcza przekazuje systemem elektronicznym (w drodze teletransmisji) i na ich podstawie dokonuje się w okręgach wyborczych koniecznych obliczeń oraz sporządza wydruk zestawienia wyników głosowania i podziału mandatów pomiędzy okręgowe listy kandydatów na posłów. Następnie, po otrzymaniu zawiadomienia Państwowej Komisji Wyborczej, o którym mowa w art. 109 ust. 2 Ordynacji wy-

borczej do Sejmu, okręgowa komisja wyborcza sporządza w 2 egzemplarzach zestawienie wyników głosowania i podziału mandatów pomiędzy listy okręgowe.

Na podstawie wydruków, zawierających liczbę głosów uzyskanych przez poszczególnych kandydatów z list okręgowych, okręgowa komisja wyborcza, uwzględniając liczbę mandatów przypadających poszczególnym listom, ustala, którzy kandydaci uzyskali mandaty w okręgu wyborczym (art. 111 Ordynacji wyborczej do Sejmu). Po ustaleniu tych wyników komisja sporządza w 2 egzemplarzach protokół z wyborów posłów do Sejmu w okręgu wyborczym.

Przy ustalaniu wyników wyborów i sporządzeniu protokołu mogą być obecni pełnomocnicy komitetów wyborczych, którym przysługuje prawo wniesienia do protokołu uwag z wymieniem konkretnych zarzutów. Dane z protokołu są transmitowane do Państwowej Komisji Wyborczej.

Należy pamiętać, że okręgowe komisje wyborcze w okręgach nr 1, nr 11, nr 20 i nr 44 są obowiązane czekać 36 godzin od zakończenia głosowania na wyniki głosowania z obwodów utworzonych za granicą i na polskich statkach morskich. Jeżeli w tym czasie wyniki głosowania nie zostaną przekazane, głosowanie w tych obwodach uważa się za niebyłe i odnotowuje się ten fakt w protokole ze wskazaniem konkretnych obwodów i ewentualnych przyczyn nieprzekazania wyników (art. 108 ust. 2 Ordynacji wyborczej do Sejmu).

Wybory do Senatu

Ustalając wyniki głosowania i wyniki wyborów senatorów w okręgu wyborczym, okręgowa komisja wyborcza każdy protokół z obwodu przekazuje do rejestracji i arytmetycznego sprawdzenia pełnomocnikowi do spraw informatyki.

Po zarejestrowaniu danych ze wszystkich protokołów głosowania sporządza się wydruk wyników głosowania w okręgu. Pełnomocnicy komitetów wyborczych mogą wnioskować o porównanie wydruków i protokołów z wybranych 3 obwodów głosowania. Mogą oni otrzymać kopie tych wydruków, a także zbiorczych wyników głosowania na senatorów.

W okręgu dwumandatowym za wybranych uważa się 2 kandydatów, którzy otrzymali kolejno najwięcej ważnie oddanych głosów, a w okręgu trzymandatowym — 3 kandydatów o największej kolejno liczbie uzyskanych ważnie oddanych głosów. Jeżeli dwóch lub więcej kandydatów otrzymało równą liczbę głosów i kandydatów tych jest więcej niż mandatów do uzyskania, to pierwszeństwo w uzyskaniu mandatu ma ten kandydat, który w większej liczbie obwodów otrzymał więcej głosów niż jego konkurent. Gdyby natomiast liczba tych obwodów była równa, to przyznanie mandatu następuje w drodze losowania (art. 17 Ordynacji wyborczej do Senatu). Przy ustalaniu wyników głosowania i wyborów senatorów stosuje się przepis art. 108 ust. 2 Ordynacji wyborczej do Sejmu.

Ponadto okręgowe komisje wyborcze w okręgach nr 1 i 16 (w Warszawie i Katowicach) powinny porównać, czy liczba uprawnionych do głosowania w wyborach do Senatu jest równa sumie odpowiednich liczb z protokołów głosowania w wyborach do Sejmu w okręgach utworzonych na obszarze województwa. W wypadku stwierdzenia niezgodności należy je wyjaśnić i poprawić.

Komisja sporządza następnie w 2 egzemplarzach protokół wyników głosowania i wyników wyborów senatorów w okręgu wyborczym. Do protokołu pełnomocnicy mogą wnieść uwagi z wymienieniem konkretnych zarzutów. Komisja jest obowiązana ustosunkować się na piśmie do wniesionych zarzutów. Dane z protokołu transmituje się do Państwowej Komisji Wyborczej.

III. Podanie do publicznej wiadomości wyników głosowania i wyborów oraz przekazanie protokołów Państwowej Komisji Wyborczej

Zgodnie z art. 114 Ordynacji wyborczej do Sejmu okręgowa komisja wyborcza niezwłocznie podaje do publicznej wiadomości wyniki głosowania i wyniki wyborów w wyborach do Sejmu i Senatu. Podanie wyników następuje przez wywieszenie informacji obejmującej dane z protokołów, o których mowa w art. 109 ust. 2 i art. 113 ust. 2 i 3 Ordynacji wyborczej do Sejmu, przy czym dane o liczbie głosów ważnie oddanych na poszczególne listy okręgowe oraz na poszczególnych

kandydatów należy podać w odniesieniu do wszystkich list, a więc także tych, które nie uczestniczyły w podziale mandatów.

Okręgowa komisja wyborcza przekazuje niezwłocznie Państwowej Komisji Wyborczej po jednym egzemplarzu protokołu wyników głosowania w okręgu wyborczym, protokołu z wyborów posłów do Sejmu w okręgu wyborczym wraz z zestawieniem wyników głosowania i podziału mandatów pomiędzy okręgowe listy oraz protokołu wyników głosowania i wyników wyborów senatorów w okręgu wyborczym. Wraz z protokołami przekazuje się wykaz zarzutów wniesionych przez pełnomocników oraz zajęte przez komisję stanowisko wobec tych zarzutów. Do protokołów należy dołączyć wykaz zarzutów wniesionych przez mężów zaufania w obwodach wraz ze stanowiskiem okręgowej komisji wyborczej wobec tych zarzutów. Z protokołami przekazywane są także nośniki informatyczne z zarejestrowanymi danymi z protokołów oraz z wydruków sporządzonych w okręgu.

Przekazywane dokumenty są dostarczane w kopertach zaklejonych i opieczętowanych na wszystkich złączach; doręcza je Państwowej Komisji Wyborczej członek okręgowej komisji wyborczej bądź osoba pisemnie przez niego upoważniona.

Pozostałe dokumenty z wyborów okręgowa komisja wyborcza przekazuje dyrektorowi delegatury wojewódzkiej Krajowego Biura Wyborczego.